

Handläggare

Carl-Johan Fredriksson

50317

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2022-10-03

Ärendebeteckning

SBN 2022/0152

Samhällsbyggnadsnämnden

Förstudie av hälsoskyddstillsyn i lokaler för vård och omsorg, 2022-3698

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att förvaltningens förslag ska utgöra svar på revisorernas fråga.

Bakgrund

Kommunens revisorer har genomfört en förstudie av samhällsbyggnadsnämndens tillsyn i lokaler för vård och omsorg med speciell inriktning på äldreboenden. Syftet var att samla in underlag för att kunna besluta om en fördjupad granskning skulle göras. Förstudien genomfördes genom att intervjua enhetschef och handläggare på miljö- och hälsoskydds-enheten och genomgång av relevanta dokument så som tillsynsplan och inspektionsprotokoll.

Samhällsbyggnadskontoret Miljö

Adress , | Besök

Tel 0480-45 00 00 vx | carl-johan.fredriksson@kalmar.se

Kalmar kommun

WWW.KALMAR.SE

Revisorernas bedömning var att det inte fanns behov av någon fördjupad granskning.

I samband med redovisningen av resultatet av förstudien ställde revisorerna en fråga till samhällsbyggnadsnämnden:

Överväger samhällsbyggnadsnämnden, med bakgrund av de erfarenheter pandemin gett och baserat på riskvärdering, att genomföra förändringar i den tillsyn som ska ske framöver i äldreboenden vad avser intervall och tillämpade kontroller?

Samhällsbyggnadsnämnden tar inför varje verksamhetsår fram en behovsbedömning och en tillsynsplan som beslutas av nämnden. Arbetet med nästa års tillsynsplan har precis startat.

I behovsbedömningen uppskattas behovet av tillsyn för äldreboenden tillsammans med HVB-hem, LSS-boenden, fängelser, häkten och andra liknande boenden.

I arbetet med tillsynsplanen görs sedan en riskbedömning av verksamheterna så vi kan prioritera vilken tillsyn som ska göras under kommande verksamhetsår. Exempel på saker som styr tillsynen är ifall det har det kommit ny lagstiftning? Ifall det finns nya riktlinjer eller vägledningar från centrala myndigheter? Hur länge det var sedan vi besökte boendekategorin. Våra erfarenheter från förra tillsynsbesöket i kategorin. Har det kommit in klagomål?

I riskbedömningen ingår också omvärldsbevakning. Under de senaste åren har flyktingkris och pandemi gjort att vi prioriterat om och anpassat vår tillsyn. Här behöver vi vara lyhörda och flexibla för att snabbt kunna anpassa vår tillsyn efter händelser i omvärlden.

Vår tillsyn syftar till att säkerställa intentionerna i miljöbalken. När det gäller äldreboenden handlar det om rutiner för bland annat städning och ventilation i gemensamma lokaler för att minska objektburen smitta, förhindra ohyra och olämpligt klimat. Vi har inte mandat att ställa krav eller ge råd utifrån medicinska perspektiv. Men då vår tillsyn bland annat syftar till att skapa en bättre allmänmiljö kan tillsynen även bidra till minskad smittspridning.

Vi tror att coronapandemin har bidragit till att smittskyddskunskaperna ökat hos personal på äldreboenden vilket i sin tur skulle minska behovet av tillsyn på just denna typ av vårdboenden.

I arbetet med nästa års verksamhetsplan kommer coronapandemin liksom övriga omvärldsfaktorer inkluderas i arbetet.

Yttrande

Utifrån de inspektioner som tidigare skett och tillsammans med den kunskap vi fått genom pandemin anser vi inte att tillsynen behöver förändras. De brister som nationellt sett upptäcktes inom äldreboenden ingår inte i vår tillsyn enligt miljöbalken. Tack vare ökad kunskap i samhället i stort och äldreomsorgen i synnerhet anser vi inte att tillsynsfrekvensen behöver ökas. Vi kommer dock även i framtiden ha den tillsyn som behövs utifrån miljöbalken och vara lyhörda för de förändringar som sker i samhället och världen i stort och vara öppna för att kunna prioritera tillsynen efter förändrade omständigheter.

Carl-Johan Fredriksson
Enhetschef Miljö- och hälsoskydd

Bilagor

Missiv förstudie hälsoskyddstillsyn äldreboende

Rapport förstudie av hälsoskyddstillsyn i lokaler för vård och omsorg

Samhällsbyggnadsnämnden

Förstudie av hälsoskyddstillsyn i lokaler för vård och omsorg

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en förstudie i syfte att kartlägga rutiner och planering avseende samhällsbyggnadsnämnden hälsoskyddstillsyn vid äldreboenden.

Bedömningen är att förstudien inte föranleder någon fördjupad granskning. Vi önskar dock med förstudien som grund ställa fråga till samhällsbyggnadsnämnden om det med erfarenheter från pandemin, baserat på riskvärdering, övervägs förändringar i den tillsyn som ska ske framöver i äldreboenden, vad avser intervall och tillämpade kontroller. Vi önskar få svar senast den 31 oktober 2022.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Förstudie av hälsoskyddstillsyn i lokaler för vård och omsorg

Kalmar kommun

2022-05-19

Jörn Wahlroth

Innehållsförteckning

Inledning	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Revisionskriterier	2
Avgränsning	3
Metod	3
Iakttagelser	4
Vilka rutiner finns för att beakta och bedöma behoven av hälsoskyddstillsyn vid äldreboenden i samband med framtagande av tillsynsplanen?	4
Vilken tillsyn finns planerad för äldreboenden i befintlig tillsynsplan? Redovisning av objekt, samt omfattning/inriktning på tillsynen.	5
Vilken faktisk tillsyn har skett under de senaste fem år? Redovisning av objekt, omfattning/inriktning, samt resultat av tillsynen?	5
Har uppföljning skett av eventuella avvikelser/påpekanden?	6
Har det under de senaste fem åren funnits anledning till oplanerad tillsyn?	6
Sammanfattande bedömning	6

Inledning

Bakgrund

I samband med pandemin har fråga om hygienrutiner inom framför allt äldreboenden uppmärksammats i olika sammanhang, bland annat av Coronakommissionen och av IVO (Inspektionen för vård och omsorg).

Inom ramen hälsoskyddstillsynen har kommunen att utöva tillsyn över bland annat lokaler för vård och omsorg, vilket framgår av Miljöbalken och förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Kommunens hälsoskyddstillsyn omfattar inomhusmiljön i vård och omsorgslokaler, med undantag för lokaler där det enbart bedrivs hälso- och sjukvård. Tillsynen avser företrädesvis olika gemensamhetsutrymmen (inkl korttidsboenden); själva bostaden får endast ingå i tillsynen under särskilda omständigheter. Det ingår även att granska och bedöma verksamhetens egenkontroll.

Gällande hygien och arbetsmiljö har även, ur olika aspekter, IVO och arbetsmiljöverket, ett ansvar för tillsyn av lokaler för vård och omsorg.

Kommunens revisorer har i samband med riskbedömning beslutat att genomföra en förstudie avseende hur kommunens bedriver tillsynsverksamheten avseende lokaler för vård och omsorg med inriktning på äldreboenden.

Syfte

Förstudien syftar till att kartlägga rutiner och planering avseende samhällsbyggnadsnämnden hälsoskyddstillsyn vid äldreboenden i syfte att ge kommunens revisorer underlag för eventuell fördjupad granskning eller annan åtgärd som exempelvis, utifrån förstudiens resultat, särskilda frågor till berörd nämnd.

Förstudiens frågor:

- Vilka rutiner finns för att beakta och bedöma behoven av hälsoskyddstillsyn vid äldreboenden i samband med framtagande av tillsynsplanen?
- Vilken tillsyn finns planerad för äldreboenden i befintlig tillsynsplan? Redovisning av objekt, samt omfattning/inriktning på tillsynen.
- Vilken faktisk tillsyn har skett under de senaste fem år? Redovisning av objekt, omfattning/inriktning, samt resultat av tillsynen?
- Har uppföljning skett av eventuella avvikelser/påpekanden?
- Har det under de senaste fem åren funnits anledning till oplanerad tillsyn?

Revisionskriterier

Miljöbalken och förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Avgränsning

Förstudien avgränsas till kommunens hälsoskyddstillsyn avseende äldreboenden (oavsett driftform, kommunal regi eller extern utförare).

Metod

Intervju har skett med enhetschef miljö- och hälsoskyddsenheten och hälsoskyddsinspektör. Genomgång av dokumentation avseende tillsynsplan och genomförda inspektioner av äldreboenden.

Förstudien har varit föremål för sakavstämning.

Iakttagelser

Vilka rutiner finns för att beakta och bedöma behoven av hälsoskyddstillsyn vid äldreboenden i samband med framtagande av tillsynsplanen?

Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten arbetar varje år fram en behovsbedömning och tillsynsplan som behandlas och beslutas i nämnden.

I samband med detta sker en genomgång utifrån tillsynsansvar där de anmälningspliktiga verksamheterna är prioriterade. Anmälningspliktiga verksamheter är sådana där det finns risk för människors hälsa och verksamheter där barn vistas. I Kalmar finns cirka 190 anmälningspliktiga verksamheter. Dessa får regelbundna tillsynsbesök; i princip minst ett per år.

Utöver detta lyfts i tillsynsplanen, efter riskbaserad bedömning (behovsprioriterad), fram verksamheter som ska ägnas särskild uppmärksamhet som bostäder, tillfälligt boende, samlingslokaler och strandbad. Intervall för dessa ligger inom nämndens ansvar och värderas i samband med upprättande av tillsynsplanen.

Av intervju framgår att för typen äldreboende gäller bedömningen att tillsyn planeras med intervallet 0,3/år, d v s ungefär vart tredje år (baserat på rekommendation från SKR). Denna typ av projekt bedöms generellt inte som några högriskprojekt, då de organisationer som bedriver verksamheterna förutsätts ha väl utvecklade rutiner (ex kvalitetsledningssystem med egenkontroller).

Utöver detta kan exempelvis klagomål ligga till grund för tillsynsbesök.

Under pandemin har tillsynen fått anpassas och företrädesvis skett genom digital tillsyn. Fysiska besök har genomförts om detta ansetts nödvändigt. Hälsoskyddslokaler som avser ej anmälningspliktig verksamhet, som äldreboenden, har inte varit föremål för planerad tillsyn under pandemin. Pandemin i sig har inte "triggat" en förnyad riskbedömning relaterat till tillsynsplanen. I riskbedömningen har pandemin inneburit att riskerna med fysiskt besök övervägt i förhållande till nyttan av ett sådant tillsynsbesök. Rutinerna i denna typ av verksamheter avseende tillämpade egenkontroller och den tillsyn som IVO utövar har legat till grund för ställningstagandet att avvakta med tillsyn. Senast tillsyn skedde i äldreboende var år 2019.

Den typ av objekt som äldreboenden utgör har ingen fast tillsynsavgift, utan avgift debiteras utifrån faktiskt nedlagd tid (självkostnadsbaserad timtaxa).

För hälsoskydd finns en resurs för inspektion om 4,0 tjänst, vilket är ett underskott i förhållande till den årliga behovsbedömningen om 0,8 tjänst. Den prioritering som behöver ske inom ramen för tillgänglig resurs är riskbaserad. Inom ej anmälningspliktiga verksamheter kan ett urval för tillsyn ske inom respektive kategori, exempelvis att det för en specifikt boende kan bli ett längre intervall än 0,3/år.

Vilken tillsyn finns planerad för äldreboenden i befintlig tillsynsplan? Redovisning av objekt, samt omfattning/inriktning på tillsynen.

I befintlig tillsynsplan för år 2022 finns ingen planerad tillsyn som avser äldreboenden (initialt fanns äldreboende med i arbetet med planen, men bedömningen gjordes att avvakta ytterligare med anledning av pandemin).

Den tillsyn som planeringen avsåg omfattar den tillsyn som normalt sker i äldreboenden och följer av framtagna rutin/checklista för systemtillsyn (rutiner) och okulär tillsyn. Checklistorna är i grunden utarbetade av folkhälsomyndigheten. Se vidare i nedanstående under genomförd tillsyn.

Det upplevs inte finnas några oklarheter i avgränsningen mot IVO eller arbetsmiljöverket, även om dessa aktörer kan ha tillsyn som tangerar kommunens ansvarsområde.

Vilken faktisk tillsyn har skett under de senaste fem år? Redovisning av objekt, omfattning/inriktning, samt resultat av tillsynen?

De tillsyner som skett vid äldreboenden under den senaste femårsperioden är fem till antalet (av kommunens 17 boenden). Tillsynerna är hänförliga till perioden december 2018 till april 2019. De boenden där tillsyn skett har varit följande:

Objekt	Tidpunkt	Verksamhet
Norrlidshemmet	December, 2018	47 lägenheter. Kommunalt boende som drivs i egen regi. Fastighetsägare: Rikshem
Enliden	December, 2018	18 lägenheter. Kommunalt boende som drivs i egen regi. Fastighetsägare: LW-fastigheter
Vänskapens väg	December, 2018	85 lägenheter. Kommunaltboende som drivs i egen regi. Fastighetsägare: Rikshem
Vasallparken	Mars, 2019	35 lägenheter. Kommunalt boende som drivs i extern regi. Fastighetsägare: Kalmarhem
Stenbergshemmet	April, 2019	36 lägenheter. Kommunal boende som drivs i egen regi. Fastighetsägare: Kalmar kommun

Tillsynerna har skett enligt checklista (systemtillsyn avseende rutiner och okulär tillsyn). Tillsynen har omfattat bedömning för lokalerna allmänt, ansvarsfördelningen avseende

lokalerna, kunskap och egenkontroll, ventilation, inomhustemperatur, varmvatten, radon, städning (även förråd och förvaring), allmänna toaletter, hygienrutiner, tvätt, fukt och mögel, sällskapsdjur och avfall.

Av intervju och dokumentation framgår att resultatet av tillsynerna varit tillfredsställande. Av upprättade inspektionsprotokoll framgår att det finns rutiner för egenkontroll. Ingen av inspektionerna har föranlett något föreläggande (allvarliga brister). Däremot lämnas i samtliga fall ett antal råd. Dessa råd är huvudsakligen kopplade till städrutiner och rutiner för genomspolning av ledningar, men även andra råd förekommer som är kopplade till avfallsförvaring, kemikalieförvaring, temperatur, rutiner avseende husdjur, samt råd om att genomföra radonmätning.

Har uppföljning skett av eventuella avvikelser/påpekanden?

Uppföljning av råden sker normalt några månader efter att de har riktats, men i dessa fall har ingen sådan uppföljning skett.

Har det under de senaste fem åren funnits anledning till oplanerad tillsyn?

Inga klagomål eller andra faktorer har förevarit under den senaste femårsperioden som gett anledning till oplanerad tillsyn.

Sammanfattande bedömning

Förstudien syftar till att kartlägga rutiner och planering avseende samhällsbyggnadsnämnden hälsoskyddstillsyn vid äldreboenden i syfte att ge kommunens revisorer underlag för eventuell fördjupad granskning eller annan åtgärd som exempelvis, utifrån förstudiens resultat, särskilda frågor till berörd nämnd.

Utifrån förstudiens iakttagelser rekommenderar vi ingen fördjupad granskning.

Vi rekommenderar dock att tillskriva nämnden om det med erfarenheter från pandemin, baserat på riskvärdering, övervägs förändringar i den tillsyn som ska ske framöver i äldreboenden, vad avser intervall och tillämpade kontroller.

2022-05-19

Jörn Wahlroth

Uppdragsledare/projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmar kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.